

ULKOASIAINMINISTERIÖ

RYHMÄ: 5.

OSASTO: 827.

ASIA: _____

Budapestissa olevan lähetystön rap. n:o 1.

Ministeri-Talás.

30/6-34.

SUOMEN LÄHETYSTÖ

Budapestissä 30 päivänä kesäkuuta 1934.

N:o 395.

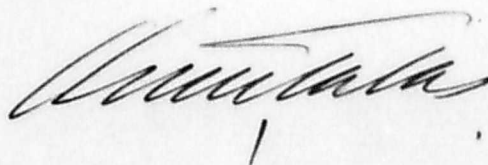
	2	1345 Sal	34
6/7-34	2	-	1
	5	C27	

Herra Ministeri,

Lähetän kunnioittaen Teille, Herra Ministeri,
Budapestin lähetystön raportin n:o 1, jonka nimik-
keenä on:

BARTHOU:n Balkanin matkan arvostelu Unkarissa.

Vastaanottakaa, Herra Ministeri, täydellisen
kunnioitukseni vakuutus.

Herra Ulkoasiainministeri A. H a c k z e l l ,

H e l s i n k i .

B U D A P E S T I SSA OLEVA LÄHETYSTÖ.

Salainen.

RAPORTTI n:o 1.

Budapesti ssa 30 p:nä kesä.....kuuta 1934.

Asia: BARTHOU:n Balkanin matkan

arvostelu Unkarissa.

Kuten jo useissa raporteissani olen huomauttanut, ovat Unkarin johtavat valtiomiehet katsoneet Unkarin ulkopolitiikan päätehtäväksi Trianonin rauhan tarkistamisen aikaansaamisen. Kuinka huono Unkarin taloudellinen tila onkin, eivät mitkään taloudellisia etuja lupaavat houkuttelut ole saaneet unkarilaisia luopumaan tästä ohjelmastaan. Turhaan ovat Pienen-Ententen johtavat valtiomiehet luvanneet edullisia taloudellisia sopimuksia, jos vaan Unkari selittää tyytyvänsä nykyisiin rajoihinsa. Jyrkkä kielto on ollut Unkarin vastaus.

Trianonin rauhanehtojen tarkistamista koetti kreivi BETHLEN saavuttaa ranskalaisystävällisellä politiikallaan saavuttamatta kuitenkaan mainittavampia tuloksia. Bethlen kukistui tosin taloudelliseen politiikkaansa, mutta ilmeistä oli myöskin, että Unkarissa haluttiin saada ulkopoliittinen orienteeraus jossain määrin muutetuksi. Bethlenin seuraajat kreivi KÁROLYI ja varsinkin GÖMBÖS käänsivätkin katseensa Italiaan päin silti millään tavoin asettumatta Ranskaa vastaan. Vihdoin tänä keväänä Rooman päätösten kautta GÖMBÖS johti Unkarin politiikan kokonaan Italian vanaveteen. Kun samoihin aikoihin Englannissa yleinen mielipide

JAKELUOHJE:

Tavallinen.

Jakeluohjemalleja:

Tavallinen.

Tavallinen ja lisäksiministeriölle.

Ei ulkomaanedustuksen tiedoituksiin.

Ei ulkomaanedustuksen, mutta ulkoasiainministeriön tiedoituksiin.

näytti koko lailla - suureksi osaksi ehkä kreivi BETHLENin viime vuotisen Lontoon matkan johdosta - asettuvan revisionin puolelle ja kun Unkarissa ei uskottu Ranskankaan sitä aivan jyrkästi vastustavan, saattoi GÖMBÖS verrattain äskettäin pitämässään puheessa sanoa, että revisionia vastustavat enää vain Pienen-Ententen valtiot.

Mutta näinä päivinä ovat GÖMBÖS ja Unkarin kansa ikävällä tavalla heränneet tuosta unelmasta. BARTHOU on julistanut Bukarestissa Unkarin revisionitoiveitten tuomion sanoessaan rumaniaalaisille: "Olette saaneet takaisin rajanne, jotka olivat teidän, ovat teidän ja pysyvät teidän rajoinanne", ja julistaessaan, että Rumania vastustaessaan revisionia voi luottaa Ranskan koko kansan apuun. Tosiasiallisesti BARTHOUN sanojen mukaan Ranska myöskin takaisi Bessarabian säilymisen Rumanian vallassa.

On luonnollista, että BARTHOUN puheet Bukarestissa herättivät suuttumusta Unkarissa. Ensimmäisenä protestoi ylähuoneessa niitä vastaan arkkiherttua Josef kutsuen BARTHOUN puheissa esiteittyjä väitteitä, että Siebenbürgen olisi vanhaa rumania-laista maata, historian väärentämiseksi.

Vallan harvinaisen jyrkästi tuomitsi pääministeri GÖMBÖS lausunnossaan sanomalehtien edustajille BARTHOUN väitteet. Pääministeri GÖMBÖS lausui m.m., että BARTHOUN puheet ovat voineet herättää hämmästyttä vain niissä unkarilaisissa piireissä, jotka ovat uskoneet, että Ranskan ulkopolitiikka ei nojautuisi pistimiin vaan oikeamielisyyteen ja että tämän ulkopolitiikan tarkoituksena olisi lieventää Euroopan kansojen välisiä jyrkkiä

ristiriitoja ja siten lähentää näitä kansoja toisiinsa. "Tällaiset toiveet ovat BARTHOUN puheet hävittäneet", jatkoi GÖMBÖS.

Valtavan mielenosoituksen pani BARTHOUN väitteitten johdosta toimeen Unkarin eduskunta. Kaikkien puolueitten, sosialidemokraattisenkin, johtajat tuomitsivat jyrkin sanoin Ranskan ulkoasiainministerin puheet. Eduskunnan istunnolla oli erittäin arvokas leima. Vielä kerran tuli todistettua että, kun on kysymys Unkarin ulkopoliitikasta, kaikki unkarilaiset ovat yksimieliset.

Se mikä BARTHOUN puheissa erityisesti loukkasi unkarilaisia oli väite, että Rumania vaan on saanut takaisin, mikä sille ennen on kuulunut. Tunnetut unkarilaiset tiedemiehet ovat osoittaneet, että BARTHOU tässä perin pohjin erehtyi. "Olemme aina tietäneet, että ranskalaisten maantieteen tuntemus on heikko", kirjoittaa Pester Lloyd, "mutta vasta akateemikko Barthou on meille todistanut, että ranskalaiset ovat yhtä heikkoja historiassa."

Tätä kirjoittaessa sisältävät lehdet yhä edelleen selostuksia vastalauseista ja vastalausekokouksista, joita on pidetty yli koko Unkarin. Sellaista suuttumusta, kuin BARTHOUN puheet ovat Unkarissa herättäneet, en ole vielä niinä kolmena vuotena, joina olen Suomea edustanut Unkarissa, havainnut. BARTHOUN onnistui ehkä liittää Pienen-Ententen maat vieläkin läheisemmin Ranskaan, mutta samalla hän Unkarissa herätti täydellisen vihan Ranskaa kohtaan ja saattoi Unkarin ja Rumanian välit entistä monin verroin huonommiksi.

Kun muistaa, millä varovaisuudella Unkari tähän asti

on ajanut tarkistuspolitiikkaa, niin on miltei oudoksuttavaa se peittelemätön suuttumus, joka nyt tuodaan esille. Jos jyrkimmät vastalauseet esiintyisivät vain sanomalehtien kirjoituksissa tahi yksityisten kansanedustajain puheissa, niin se ei vielä niin paljoa merkitsisi. Mutta kun hallituksen päämieskin esiintyy niin jyrkästi kuin edellä olen selostanut, niin on jo syytä olettaa, että GÖMBÖS tuntee Unkarin ulkopolitiittisen aseman BARTHOUN puheista huolimatta entistä vahvemaksi.

Ja niin onkin asian laita. Syyllä tai syyttä annetaan Unkarissa Rooman sopimukselle erittäin suuri merkitys. Ulkoasiainministeri von KANYA lausui minulle tosi, että Rooman sopimuksen merkitys oli 80% taloudellista laatua ja vain 20% valtiollista. Missä määrin Unkari lopuksi taloudellisessa suhteessa tulee hyötymään Rooman sopimuksesta, sen osoittaa tulevaisuus. Mutta valtiollisessa suhteessa annetaan täällä Rooman sopimukselle se merkitys, että Italia nyt todella on ottanut ajaakseen Unkarin asiaa.

Suurta tyydytystä on Unkarissa herättänyt se seikka, että BARTHOUN puheet muuallakin Euroopassa ovat herättäneet vastalauseita. Näistä mainittakoon erityisesti kuudentoista Englannin alahuoneen jäsenen kirjoitus Timesissä, jossa lausutaan valittelu BARTHOUN puheitten johdosta ja toivotaan, että Kansainliitto mahdollisimman pian ryhtyisi Trianonin rauhanehtoien tarkistukseen.

On mielenkiintoista tarkata, miten Unkarissa BARTHOU:n matkaa yleiseltä kannalta arvostellaan. Tässäkin suhteessa on arvostelu ollut verrattain yksimielinen ja käy se suunnilleen seuraavaan suuntaan. Ranska on havainnut, että toiveet, jotka se kiinnitti Genève'iin, ovat rauennet. Sen johdosta se tahtoo palata politiikkaansa ennen maailmansotaa s.o. saada Saksa eristetyksi. Siitä lähentely Venäjään, jonka kaukaisessa idässä uhkaava konflikti sai mielihyvällä tarttumaan Ranskan ojentamaan käteen. Unkarin ja Itävallan läheinen liittyminen Italiaan ja Mussolinin ja Hitlerin tapaaminen kohotti Balkanin valtioiden merkitystä. Ranskaan nähden

Siksi oli tärkeätä saada ainakin Pienen-Ententen maat yhä läheisemmin sidotuiksi Ranskaan. Mutta jotta rengas olisi ehjä oli tärkeätä saada kaikki nämä maat myöskin ryhtymään säännöllisiin diplomaattisiin väleihin Venäjän kanssa. Jugoslaviassa vastustaa voimakas mielipide Venäjän tunnustamista, kuten ministeri Idman raportissaan n:o 20 jo on maininnut, ja varsinkin lienee kuningas sitä vastaan. Tästä huolimatta on BARTHOU saanut Jugoslaviankin lupaamaan lähitulevaisuudessa tunnustavansa Venäjän, koska Jugoslavian ulkoasiainministeri BARTHOU:n matkustettua ilmoitti sanomalehtimiehille, että Jugoslavia pian tulee tunnustamaan Venäjän.

Euroopalle, niin arvellaan Budapestissä edelleen, tämä Ranskan politiikka voi merkitä katastrofia. Jos Ranska saa haluamansa renkaan muodostetuksi, on selvää, että renkaan sisäpuolelle jäävät maat: Italia, Saksa, Unkari ja Itävalta liitty-

vät läheisesti yhteen. Eurooppa on silloin taasen jaettu kah-
teen leiriin ja siitä saattaa automaattisesti syntyä sota.

Budapestissä 30 päivänä kesäkuuta 1934.

A handwritten signature in cursive script, appearing to be 'L. M. ...', written in dark ink.